

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Хмельницький національний університет
Запорізький національний університет

СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

SOCIAL-EDUCATIONAL DOMINANTS OF SPECIALIST'S PROFESSIONAL PREPARATION OF SOCIAL SPHERE AND INCLUSIVE EDUCATION

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

23-24 жовтня 2019 року

Бердянськ
2019

УДК 378.091.2:[364.4.08+37.043.2-056.2/.3](082)

П 70

Рекомендовано ухвалою вченої ради Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти

(протокол № 5 від 28.11.2019 р.)

Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти: збірник наукових статей / Бердянський державний педагогічний університет ; укладач Петровська К. В. – Бердянськ, 2019 - 274 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти», які виявляють та обґрунтовують тенденції підвищення ефективності підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукачів, викладачів, здобувачів.

The collection consists of materials of Ukrainian scientific-practical Internet-conference «Social-educational dominants of specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education» which defining and explaining trends of increasing of effective specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education. The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, prospectors, lecturers, students.

Автори несуть персональну відповідальність за достовірність наданих матеріалів та правильність цитування.

УДК 378.091.2:[364.4.08+37.043.2-056.2/.3](082)

П 70

© Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти, ФДССО, БДПУ, 2019

ЗМІСТ

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Глішова О. Інклюзивне освітнє середовище закладу дошкільної освіти	7
Котляр С. Створення інклюзивного освітнього середовища в сучасних закладах освіти	10

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Авраменко У. Swot-аналіз соціально-педагогічної роботи з сім'ями в інклюзивних школах	15
Босенко М., Колесник Л. Використання інноваційних технологій в організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами	20
Захарова Н. Раннє втручання: нормативно-правовий аспект	22
Захарова Н., Сердюченко А. Раннє втручання як актуальна соціальна проблема	27
Онищенко С. Робочі зошити в умовах дистанційної освіти учнів в інклюзивному середовищі	31
Письмак О., Сиротинська М. Програма трудової реабілітації осіб з інвалідністю	34
Савченко Л. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами	42
Шевченко С. Соціально-психологічні фактори ефективної реабілітації осіб з обмеженими можливостями	48

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ ПОРІВНЯЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Олійник І. До питання професійної підготовки соціальних працівників	54
Нагорна А. Підготовка фахівців соціальної сфери до роботи в системі сексуальної освіти	58

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ І СФЕРИ ОСВІТИ

Бородіна О. Освіта впродовж життя – вимога сьогодення	64
Калаур С. Неперервність професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в системі коледж-університет як вимога часу	68
Кобюк Ю. Проблеми професійного становлення і розвитку майбутніх вчителів початкових класів	72
Малютіна Н., Москальова Л. Ефективність тренінгової роботи з педагогічними працівниками	75
Рідкодубська Г. Професійна мобільність в структурі професійного розвитку майбутнього фахівця соціальної сфери	81
Самко А. Проблема освіти дорослих у контексті наукової спадщини С. Гончаренка	84

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У МОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Багрій В. Роль та взаємозв'язок саморозвитку та самовиховання у розвитку особистості	89
Гаврус Н., Попівца Н. Формування основ професійної компетентності фахівця соціальної сфери в умовах закладу вищої освіти	93
Келемен А. Формування педагогічної культури майбутніх соціальних	99

працівників: теоретичні та практичні аспекти	
Копил Д., Попова А. Сучасні тренди проведення профорієнтаційної роботи у діяльності соціального педагога	104
Котляр В. Твори художньої літератури і мистецтва як педагогічні засоби викладання	110
Лісна-Міськів Н. Психолого-педагогічні аспекти підвищення мотиваційної спрямованості та розвитку позитивного ставлення студентів до навчання	113
Михайленко Н. Формування гендерної компетентності фахівця із соціальної роботи як необхідна складова підготовки до професійної діяльності	118
Олійник К. Роль дидактичних ігор у формуванні риторичної культури майбутніх соціальних працівників	121
Петровська К. Формування основ проектної компетентності майбутніх надавачів соціальних послуг в умовах закладу вищої освіти	125
Петровська К., Сердюченко А. Формування готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до неформальної освіти в межах формальної освіти	131
Романовська Л. Ммісце та роль консультування у професійній діяльності майбутнього соціального працівника	134
Тургенєва А., Шалупня Є. Організація діяльності соціального педагога та органів самоврядування здобувачів освіти: прикладний аспект	139
Сеага Семмі Потреба цілеспрямованої діяльності з підлітками, що мають підвищений рівень агресії	146
Човган О. Потенціал тренінгів у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників	150
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ	
Аверіна Д., Вербець В. Методи боротьби з боулінгом	155
Бриндіков Ю. Шляхи зародження та попередження булінгу	161
Голова Н. Соціально – педагогічні аспекти роботи соціального працівника з молоддю схильною до асоціальної поведінки	169
Демиденко Н., Москальова Л. Соціально-педагогічний супровід дітей-сиріт як актуальна проблема сьогодення	173
Дибко К. Соціально – педагогічні аспекти соціально захисту вразливих верств населення в сучасних реаліях	177
Єр'оміна Л., Познякова А. Роль тьютора у соціальному житті учнів	182
Єр'оміна Л., Чудакова В. Сім'я як інститут соціокультурного розвитку дитини	184
Кашкар'ова Л. Програма профілактики булінгу в закладах загальної середньої освіти	188
Кириліна О., Чабан Н. Походження тьюторської діяльності та реалії сьогодення.	195
Коляда Т., Солонська А. Арт-терапія як засіб корекції страхів у дітей старшого дошкільного віку	198
Кузьменко В., Нечет О. Тьюторський супровід в початковій, середній та старшій школах	201
Магомедова Я., Мільчевська Г. Формування просоціальної поведінки неповнолітніх, які знаходяться в конфлікті з законом в умовах ювенальної пробації	204
Мільчевська Г., Шевченко Ю. Тьюторський супровід як технологія відкритої освіти	210

Л. Єрєміна,
асистент кафедри соціальної роботи,
соціальної педагогіки та дошкільної освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького

В. Чудакова,
здобувач вищої освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького

УДК 316.362.71:316.61.071:2-053.2

СІМ'Я ЯК ІНСТИТУТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

У статті автором розглядаються питання відносин між батьками та дитиною. Яку роль грає сім'я, та до чого може привести байдужість батьків. Чому спілкування з дитиною відійшло у батьків на другий план. Що в сучасному світі, діти ставлять в пріоритет, та яке місце займає медіа-засоби у сучасному житті.

Ключові слова: роль сім'ї, сучасна дитина, відносини між дитиною та батьками, сучасні технології.

The article deals with issues of parent-child relationships. What is the role of the family and what can the parental indifference lead to? Why communication with the child took away from the parents in the background. In today's world, children are prioritized, and what is the place of media in modern life.

Keywords: the role of the family, the modern child, the relationship between the child and the parents, modern technology.

Сім'я відіграє найважливішу роль, в житті кожної людини. Але не всі надають цьому великого значення. Дитина, саме у взаємодії з дорослим, входить в оточуючий світ, придбає цінності, нормами та правилами, прийнятими в суспільстві. Багато з батьків не замислюються що своїми діями можуть вплинути на подальше майбутні дитини, його характер і професію.

Характеристика батьківсько-дитячих взаємин, типи сімей та їх характеристика, що є взаємозв'язок між тим або іншим домінуючим типом батьківського ставлення та особистісними особливостями дітей, розглядалось в працях М. Лісіною, О. Захаров, М. Лисина, О. Антонов, А. Семенюк, та інші.

Мета статті полягає у з'ясуванні ролі сім'ї у житті сучасної дитини.

Сім'я грає велику роль у відносинах суспільства, характер процесів суспільного життя. Вона не тільки задовольняє потреби людей, які вступили у сімейний союз, а й виконує ряд соціальних функцій і є невід'ємним елементом соціальної структури суспільства. Тому форма сім'ї не може бути довільною [7].

З самого народження нас оточують найрідніші люди – мама і тато. У родині мають бути довірчі відносини. Однак, не всі сім'ї такі. У деяких сім'ях найближчим людям не вдається знайти спільну мову, вони постійно ображають один одного, лаються. Також бувають сім'ї, в яких панують нерозуміння і байдужість. Усі зайняті собою, ніхто не цікавиться проблемами та справами своїх близьких, живуть ніби чужі люди. Це може привести у дитини до серйозних проблем в майбутньому. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що найбільш поширеним механізмом формування характерологічних рис дитини, які відповідають за самоконтроль та соціальну компетентність, є інтеріоризація засобів та навичок контролю, що використовуються батьками.

У своїй лекції В. Вербець, до порушень виховного підходу відносить: 1) низька згуртованість та суперечки між членами сім'ї з питань виховання та пов'язану з цим емоційну напругу й непослідовність у виховному підході батьків до дітей; 2) високий ступінь протиріччя; непослідовності; неадекватності; 3) неадекватно виражений ступінь опіки та обмеженості стосовно певних сфер життєдіяльності дітей; 4) стимуляція можливостей дітей за допомогою погроз та моральних засуджень [10].

За матеріалами досліджень М. Лісіною стало відомо про те, що вирішальна роль спілкування з дорослими визначає внутрішній план дій дитини, сферу її емоційних переживань, пізнавальну активність довірливості та волю, самооцінку та самосвідомість [5].

Правову науку цікавлять питання правовідносин між подружжям, між батьками і дітьми тощо.

“Сім'я є природним середовищем для фізичного, духовного, інтелектуального, культурного, соціального розвитку дитини, її матеріального забезпечення і несе відповідальність за створення належних умов для цього.” [1].

У своїй лекції Вербець В. каже: “Сім'я – це один із найдавніших соціальних інститутів. Виникла сім'я в первісному суспільстві значно раніше класів, націй, держав. В усі часи сім'я була і залишається найважливішим соціальним інститутом суспільства. Зміни, які відбуваються в сім'ї, змінюють її роль у суспільстві, впливають на його стан і розвиток. Тому кожне суспільство зацікавлене у стійкій, духовно і морально здоровій сім'ї” [8].

Діти це дзеркало, яке показує батьків. По дитині можна зрозуміти яка в нього сім'я і які позиції вона тримає.

Також О. Захаров вважає, що є взаємозв'язок між домінуючим типом батьківського ставлення та особистісними особливостями дітей. Зокрема, прийняття та обмеженість з боку батьків призводить до залежної поведінки дітей (навіюваність, конформність, несамостійність при одночасно достатній соціальній пристосованості); неприйняття та обмеженість - до розвитку гальмівних рис особистості (сором'язливість, боязкість, соціальна пристосованість); прийняття та вседозволеність або неприйняття та суперечливо обмежено-дозволяюче ставлення – до формування збудливих рис особистості; неприйняття з обмеженістю або вседозволеністю з високим ступенем

протирич у взаєминах – до агресивності; той самий тип ставлення, але без протирич - до виражених порушень соціальної адаптації [6].

Зараз, в сучасному світі, батьки не мають великої кількості часу на себе і свою дитину, бо зайняті роботою вдень і вночі. Батьки залишають своїх дітей на інших людей або ще гірше - на самоті. Через відсутність батьківського тепла, діти починають закриватися і знаходять себе в віртуальному всесвіті. Сучасну людину, неможливо уявити без телевізора, комп'ютера, телефону тощо. Інтернет дає нам можливість розвиватися, допомагає з тими чи іншими питаннями. Він допоможе знайти дорогу, якщо людина загубилась. Та ще багато різних функцій які спрощують нам життя.

Як будь який технічний прорив, інформаційні технології мають й інший бік – негативний вплив на здоров'я, психіку людини і особливо дитини. Це добре описує Н. Кочубей, якщо раніше спілкування відбувалось безпосередньо від людини до людини, то тепер усе частіше спілкування відбувається через інтернет. Але цей віртуальний всесвіт не може виховувати. Тому дуже часто відбувається не виховання, а, навпаки, засвоєння викривлених зразків поведінки. Педагоги і психологи констатують виникнення «мовчазного дитинства», «оніміння мови», «зростаючого мовчання» як результату самотності дитини перед екраном телевізора або комп'ютера. Мова сучасних дітей стає жахливо збідненою і це не дивлячись на великі можливості отримання інформації. Також скорочується усне спілкування в сім'ях” [3]. Діти почали віддалятися від сім'ї і друзів. Було проведено психологічне дослідження за методикою “Безлюдний острів”. Учням 2-5-х класів двох загальноосвітніх шкіл міста була представлена ігрова ситуація. Дитина, уявляючи себе на красивому безлюдному острові, може замовити по радії, яка працює в певний час, таке із списку: 1. Солодощі, морозиво. 2. Книги, журнали, газети. 3. Комп'ютер. 4. “Відак”. 5. Ігри та іграшки. 6. Телевізор. 7. Друзів. 8. Маму і тата.

Діти могли замовити зі списку все, що завгодно, але тільки одне через годину, інше – через день, тиждень, місяць, рік. За наведеними назвами, як бачимо, стоять певні цінності. Результати були досить несподіваними і свідчать, що головною потребою дітей молодшого шкільного віку є потреба в медіазасобах. Подальшою необхідністю стали іграшки та солодощі, на останньому місці у старших дітей – потреба у присутності батьків [2].

Цю проблему розглядав А. Єщенко, який писав що найбільш цікавими та небезпечними є рольові комп'ютерні ігри, що здатні сформувати стійку психологічну залежність. Часто вони не враховують вікових психологічних особливостей і здатні вплинути на формування особистості в період активної соціалізації. Підліток отримує гострі, яскраві враження у віртуальному світі і не прагне повертатися у буденність [7].

Щоб уникати конфліктів в сім'ї, потрібно завжди пам'ятати, яке значення вона має в нашому житті. Батьки несуть велику відповідальність за свою дитину. Крім структурних і функціональних характеристик, які відображають стан сім'ї як цілого, також важливими є індивідуальні особистості її членів. До них належить соціально-демографічні, фізіологічні, психологічні, патологічні звички дорослих, а також характеристики дитини; вік; психічного та мовленнєвого розвитку; рівні фізичного,

інтереси; успішність спілкування; здібності; наявність відхилень у поведінці та патологічних звичок, мовленнєвих і психічних порушень. Також А. Семенюк писав: "Поєднання індивідуальних характеристик членів сім'ї з її структурними та функціональними параметрами складає комплексну характеристику - статус сім'ї" [9]. Багато батьків можуть нав'язувати свою думку або свої захоплення дітям, так як колись їм так же нав'язували їх батьки. Це є великою помилкою в процесі виховання дитини. Так як цим вони вбивають бажання дитини займатися справою, якою його бажать підпорядкувати. Але ще гірше коли батьки не зацікавлені в майбутньому дитини і не допомагають йому в досягненні тих чи інших висот. Сьогодні важко уявити оселю без телевізора, комп'ютера чи мобільного телефону. Усі живуть в своєму віртуальному всесвіті та мають віртуальних друзів. За останні 15-20 років, значно зменшилась виховна функція сім'ї і школи. Спілкування з дитиною відійшло у батьків на другий план. Діти стали менше проводити часу на свіжому повітрі, багато хто не має інтересів і бажання щось робити. Це може стати серйозною проблемою в майбутньому. Тому всім треба замислитись про те, як вони живуть, скільки часу приділяють сім'ї, займатися своєю улюбленою справою, пізнавати світ та інше. Наше життя і майбутнє в наших долонях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонов О. О. Характеристика порушень батьківсько-дитячих взаємин у дослідженнях педагогів і психологів" / Евріка 2017№2 (6)' С. 6-9
2. Єщенко А. Вплив інформаційних технологій на здоров'я підлітків// Здоров'є реб'енка №3(46) С. 124.
3. Кочубей Н. Дитина в сучасній інформаційній культурі: проблеми добра і зла
// Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. 2013. Вип. 29. С. 15-19.
4. Лисина М. И. Проблема онтогенеза общения / М.: Педагогіка, 1993. С. 255.
5. Наукові студії із соціальної та політичної психології. Вип. 33 (36) / Овдиенко Л. Н. Образование как феномен культуры информационного пространства: проблемы и тенденции Л. В. Пономаренко Особливості впливу мас-медіа на школяра. С. 73-74.
6. Семенюк А. Ю. Типи сімей та їх характеристика / Евріка 2017№2(6)' С. 71-75
7. Соціологія 2010 Сім'я як об'єкт наукового дослідження (<http://ru.osvita.ua/vnz/reports/sociology/12531/>)
8. Соціологія. Вербець В. В. 17.1. Сутність, об'єкт та предмет соціології сім'ї (<https://westudents.com.ua/glavy/86384-171-sutnst-obkt-ta-predmet-sotsolog-sm.html>)
9. Чумакова Е. В. Характер взаимоотношений в семье и его влияние на формирование личности ребенка / И. М. Марковская // Экология, спорт, здоров'є и двигательная активность. Челябинск, 1996 Ч2. с. 82-85.
10. Ст. 11 ЗУ Про охорону дитинства від 26.04.2001 № 2402-III